

merjati v prihodnost. Prepuščeni so bili sebi in ulici. Namesto zdravstvene oskrbe in pomoči so bili 'svobodni' in vrženi na cesto. Tudi homoseksual-

“ Deček, ki postaja istospolno usmerjen, zapusti otroštvo z globokim strahom in sovraštvom do očeta. Hkrati pa ima močno željo po očetovi sprejetosti in naklonjenosti. ”

nost je bila izbrisana iz seznama bolezni. Ugodno za zdravstveno blagajno, neugodno za osebe, ki bi se rade spopadle s svojo težavo. Razvijati znanje in ponuditi možnosti pomoči osebam, ki tovrstno pomoč iščejo in potrebujejo, bi bilo mnogo bolj spoštljivo in pozorno do njih in osvobajajoče zanje. ■

Literatura

Barnhouse, Ruth Tiffany (1977): *Homosexuality: a symbolic confusion*. New York: Scabury Press.

Bieber, Irving, Bieber, Toby B. (1979): *Male Homosexuality*. Canadian Journal of Psychiatry, 24, 409-421.

Cameron, Paul, Cameron, Kirk (1996): *Homosexual parents*. Adolescence, 31, 757-776.

Cochran, Susan et al. (2003): *Prevalence of mental disorders, psychological distress, and mental health services use among lesbian, gay, and bisexual adults in the United States*. J Consult Clin Psychol, 71, 53-61.

Fergusson, David M. et al (1999): *Is sexual orientation related to mental health problems and suicidality in young people?* Arch Gen Psychiatry, 56, 876-80.

Holt, Susan (1994): *Ending the cycle of domestic violence*. Gay Lesbian Times, 9126196, p. 39.

Laumann, E. (1994): *The Social Organisation of Sexuality: Sexual Practices in the United States*. University of Chicago.

Kiely, Bartholomev (1987): *The Pastoral Care of Homosexual Persons: a psychological note*. L' Osservatore Romano, Englishweeklyedition, pp. 6-7.

Merrill, G. (1992): *Press release from National Coalition of Anti-Violence Programs*. October 22, 1996 from San Francisco various interviews in November, 1996 with senior author Memll, Jem Lynn Fields in Chicago, Bea Hanson in New York.

Moberley, Elizabeth (1980): *Homosexuality: structure and evaluation*. Theology, 83, 177-184.

Morgan, Patricia: *Children as trophies?* Examining the evidence on same-sex parenting.

Nicolosi, Joseph (1991): *Reparative Therapy of Male Homosexuality: a new clinical approach*. London: Jason Aronson, Northvale (New Jersey), chapter 1.

Sandfort, Theo G, et al (2001): *Same-sex sexual behavior and psychiatric disorders: findings from the Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study (NEMESIS)*. Arch Gen Psychiatry, 58, 85-91.

Pripombe k predlogu Družinskega zakonika

✍ Bogdan Žorž

Predlog Družinskega zakonika prinaša niz zelo pozitivnih in koristnih ureditev, zaradi katerih je vredno podpreti njegov sprejem. Vendar pa je v gradivu veliko nedorečenih in nedomišljenih rešitev. Nekaj je takih, kjer se v nov sistem prenaša stare rešitve, ne da bi preverili, ali so dobre. Zakonodajalec temeljite analize učinkov dosedanje zakonodaje ni naredil.

Definicija družine

Definicija družine je opredeljena v drugem členu. Nikakršnih analiz ni, ki bi raziskale, koliko so liberalne novosti v zakonodajah po 2. svetovni vojni vplivale na zmanjšanje rodnosti ali na vse več in več pojavov razvojnih in osebnostnih motenj pri otrocih ... Niti se ne poskuša raziskati, koliko so te zakonodaje vplivale na tako imenovano 'krizo družine'. Predlog Družinskega zakonika gre mirno mimo tega. Definicijo družine spreminja v nekaj skorajda neprepoznavnega.

Predlagatelj pravi, da "se s tem prilagaja spremembam, ki jih opažamo v sedanjem načinu življenja". Res se dogajajo spremembe, ostaja pa ključno vprašanje, kako se država odziva nanje: skuša okrepiti razvoj v zdravo smer ali

pa vse spremembe preprosto sprejme kot 'normalne'. Nova definicija družine je nekaj podobnega, kot da bi države ob spoznanju, da je zrak vse bolj onesnažen, razglasile, da je tak zrak čist, za zdravo dihanje pa je treba uporabljati plinske maske.

Družinski zakonik bi moral jasno definirati družino kot temeljno celico družbe, ki zagotavlja obstoj in razvoj človeštva, še ožje pa obstoj in razvoj naroda. Zakonske rešitve bi torej morale biti usmerjene v zaščito družine in v oblikovanje družbenega ozračja, v katerem bo družina pridobivala pomen, ugled in veljavo. Predlagane zakonske rešitve gredo žal v nasprotno smer. Z ohlapno definicijo družine ter pod krinko 'enakopravnosti' in 'človekovih pravic' zakon zelo radikalno zmanjšuje pomen in ugled družine kot osnovne celice družbe.

Nekaj konkretnih pripomb

3. člen: Zunajzakonska skupnost je "dalj časa trajajoča zveza". Kaj pomeni 'dalj časa': več ur, več dni, več mesecev, let? Določba prinaša nejasnost, povzročala bo pravne spore in zmedo. To bi bilo treba jasneje opredeliti.

7. člen: Točka 3 določa, da so starši dolžni skrbeti za zadovoljevanje otrokovih materialnih, čustvenih in psihosocialnih potreb. Če se je zakonodajalec odločil, da otrokove potrebe specificira, bi moral biti bolj dosleden in vključiti širši nabor potreb; manjkata

namreč vsaj dva pomembna sklopa potreb: intelektualne in duhovne.

8. člen: Ta člen prepoveduje telesno kaznovanje. To je licemersko dejanje v vsečnosti trenutnim modnim trendom. S takšno določbo se kriminalizira vzgoja, saj je na ta način skorajda vsako odločnejše vzgojno dejanje označeno kot kršitev zakona. Pojavlja se vprašanje: kdo bo presojal, ali naj se in kdaj naj se uvede postopek kazenskega pregona?

24. člen: Zakonske zveze ne moreta skleniti sorodnika v ravni črti in niti sorodnika v stranski črti do četrtega kolena. Kako pa je z izvenzakonsko skupnostjo, ki jo zakon izenačuje z zakonsko v vseh pogledih, razen samega obreda? Ali ni to čudna nedoslednost? Sorodnika v ravni črti ne smeta skleniti zakonske zveze (kar podpiram). Če pa živita v izvenzakonski skupnosti, je vse v redu, imata enake pravice kot zakonca?

27. člen: Za spregled mladostnosti pri sklepanju zakonske zveze je pristojno sodišče. Ni to prehudob? Vse kaže, da se sklepanje zakonske zveze otežuje, ne pa olajšuje, kot trdi predlagatelj. Na drugi strani pa za dva mladostni-

ka, ki se preprosto odločita živeti skupaj, ni nobenih ovir; njuna zveza je avtomatično izenačena z zakonsko zvezo. Te zakonske določbe, skupaj s še nekaterimi podobnimi, v bistvu vodijo v to, da se zakonska zveza še dodatno določa kot nekaj zapletenega. Zakon torej zelo jasno spodbuja k življenju v izvenzakonski skupnosti.

35. in 38. člen: Sklenitev zakonske zveze zunaj uradnih prostorov in samo pred matičarjem na željo zakoncev. Domnevam, da so tu mišljeni bodoči zakonci, ki se zaradi svojih interesov, prepričan želijo poročiti v posebnem okolju. To odobravam. A ob tem se sprašujem, ali bi lahko vernika izrazil željo, da skleneta zakonsko zvezo samo v cerkvi, kamor bi prišel tudi matičar (enako velja tudi za pripadnike drugih verstev, če si želijo imeti samo en obred, in to v prostoru, kjer tudi sicer opravijo verski obred).

Členi od 94 do 97: Prenehanje zakonske zveze. Če je izvenzakonska skupnost v vsem izenačena z zakonsko skupnostjo, kako se bodo uresničevale te določbe za izvenzakonske skupnosti? V praksi izvenzakonske skupnosti preprosto prenehajo. Tudi

za izvenzakonske partnerje bi bilo treba predpisati neke obveznosti, če že imajo enake pravice. Ne gre namreč za 'enake pravice', če mora otrokova mati uveljavljati otrokove pravice v nekem posebnem postopku, ko jo je izvenzakonski partner in otrokov oče zapustil.

112. člen: Priznanje očetovstva. Če je izvenzakonska skupnost izenačena z zakonsko, bi moral za otrokovega očeta veljati moški, s katerim mati živi v izvenzakonski skupnosti; razen če se v posebno predpisanem postopku ne ugotovi, da je oče nekdo drug.

3. del, 4. poglavje: Dolžnosti in pravice staršev in otrok. V celem poglavju ni niti ene same določbe o dolžnostih otrok. To pomeni nadaljevanje permissivne drže, ki je privedla področje vzgoje do te kritične točke. Nujno je treba dodati vsaj en simbolični člen o dolžnostih otrok. To je ključnega pomena, če hoče zakonik nekaj doprinesiti k vse bolj burnim razpravam v naših šolah o nejasnostih v zvezi z odgovornostjo učencev in dijakov.

157. člen: Izkušnje me nagovarjajo, da bi na tem mestu morali dodati še predlog starih staršev, kadar starša s svojim delovanjem ogrožata otroka. Tudi sicer v zakoniku nikjer niso niti malo opredeljene pravice in dolžnosti starih staršev. V življenju pa je bistveno drugače: stari starši opravljajo pri vzgoji in varstvu otrok izjemno pomembne dolžnosti. Čas je že, da začnemo tudi pri nas popravljati zablodo izključevanja starih staršev.

158. člen: Pri nujnem ukrepu odzema v primeru ogroženosti bi bilo smotno, da se vključi stare starše ali druge sorodnike kot prvo možnost za namestitev otroka v takem primeru. Če sledimo temu, da naj bo tak ukrep za otroka čim manj boleč, potem poskušajmo tudi zakonsko predvideti možnost, da ostane pri starih starših, ki jih pozna, če so le-ti primerni za vzgojo in varstvo otroka.

199. člen: Strokovno svetovanje zakoncem ob razvezi izvajajo centri za socialno delo. Ta rešitev ni v skladu s sedanjo prakso. Mnogi pari takega svetovanja ne sprejemajo in iščejo druge svetovalce, saj imamo danes že veliko nevladnih organizacij ter strokovnja-

kov oz. posameznikov, ki so za to dobro usposobljeni. Zaradi spoštovanja človekove pravice do izbire svetovalca in zaradi priznavanja že uveljavljenih pozitivnih rešitev bi bilo nujno, da zakon vključi med izvajalce mediacije in svetovanja tudi druge strokovnjake in ustanove.

210. člen: Posvojitev. Zunajzakonski partnerji so povsem izenačeni kot poročeni posvojitelji. Temu nasprotujem. Če kandidata za posvojitev mislita resno, se lahko potrudita in svojo zvezo uradno potrdita. Tu ne gre za vprašanje diskriminacije, ampak resnosti, odgovornosti kandidatov za posvojitev. Z dejanjem sklenitve zakonske zveze partnerja vsaj formalno pokažeta, da mislita resno, da želita kot posvojitelja trajno živeti skupaj in biti otroku starša.

Poglavje o posvojitvi. Kaj pa otrokovi stari starši? Ali niso po naravni poti prvi poklicani za vzgojo in vars-

skrbna in urejena, z urejenimi družinskimi in sorodstvenimi odnosi, umreta v prometni ali drugi nesreči.

211. člen: Izključuje se možnost posvojitve v ravni črti. Stari starši torej ne morejo biti posvojitelji, kar je načelno v redu. Vendar lahko prevzamejo dolžnost nadomeščanja staršev na najboljši možni način.

Kako je s pravico istospolnih partnerjev do posvojitve otrok?

V življenju se srečujem z istospolno usmerjenimi ljudmi na različnih področjih in vedno znova me ta srečanja utrjujejo v mojem prepričanju, da spolna usmerjenost sama zase ne vpliva na to, kako 'dober človek' je posameznik. Srečal sem učitelje, vzgojitelje, zdravnike, psihoterapevte itd. obeh spolov, ki zelo kakovostno opravljajo svoje delo in jim lahko brez zadržkov zau-

pam. Srečal sem tudi istospolno usmerjene duhovnike. To so dobri in zaupanja vredni ljudje. Srečal sem istospolno usmerjene starše, ki jih cenim in spoštujem kot dobre starše. Spolna usmerjenost ne vpliva na ta vprašanja; če izvzajem pedofilijo in druge spolne sprevrženosti.

Ob vprašanju posvojitev s strani istospolnih partnerjev se ponavadi postavlja vprašanje, ali je lahko istospolno usmerjen oče dober oče. Lahko, o tem sem prepričan. Dovolj takih primerov sem že srečal, da

to možnost dopuščam. In nadalje, ali je lahko istospolno usmerjena mama dobra mama. Tudi tu je moj odgovor lahko samo pritrdilen.

Toda ključni vprašanji sta: Ali je lahko istospolno usmerjen možki dobra mama? Moj odgovor je jasno in odločno - ne. Preprosto zato, ker pač ni mama. Ali je lahko istospolno usmerjena ženska dober oče? Moj odgovor bo spet, jasno in odločno - ne. Zato, ker pač ni oče.

Otrok za zdrav razvoj potrebuje očeta in mamo. To je - upam vsaj, da je tako - nesporno. Doslej nisem prebral še nobene resne trditve, da to ne bi bilo res.

“ V življenju se srečujem z istospolno usmerjenimi ljudmi na različnih področjih in vedno znova me ta srečanja utrjujejo v mojem prepričanju, da spolna usmerjenost sama zase ne vpliva na to, kako 'dober človek' je posameznik. ”

Določeno število otrok odrašča brez enega od staršev ali celo brez obeh, pa kljub temu odrastejo v zdrave osebnosti. Lahko odraščajo ob rejnikih, celo samo ob vzgojiteljih v zavodih, lahko ob posvojiteljih - in kljub temu odrastejo v zdrave osebnosti. Vendar pa je verjetnost in tudi pogostost določenih osebnostnih težav pri takem odraščanju večja kot pri odraščanju v popolni pravi družini. Moje izkušnje dela z več tisoč otroki in družinami govorijo, da več kot dve tretjini otrok s težavami prihaja iz razbitih, enostarševskih, rejniških, posvojiteljskih ali kako drugače nepopolnih in nenaravnih družin. Dve tretjini današnjih otrok še vedno živi v popolnih družinah. Razlika je dovolj zgovorna in ne rabi komentarjev.

Kaj želim otrokom

In zato bom, z vsem spoštovanjem do istospolno usmerjenih, jasno zapisal: tisto, kar želim našim otrokom za zagotavljanje njihovega zdravega razvoja, je zdrava popolna družina. So otroci, ki so za to družino iz različnih razlogov že tako ali tako prikrajšani. Dolžnost družbe in države je, da jim pomaga čim ustrezneje zapolniti ta primanjkljaj, ne pa da z zakonom razglaša okolje, ki je samo po sebi nepopolno, za popolno. ■

Foto: Matej Hozjan

tvo otrok, če starši tega ne morejo opravljati? Zakonik bi moral to možnost predvideti. Še zlasti je to boleče v primerih, ko otrokova starša, sicer